

Açığa Satış İşlemleri

Açığa satış işlemi; sahip olunmayan sermaye piyasası araçlarının satılmasını ya da satışa ilişkin emrin verilmesini ifade eder. Satışa ilişkin takas yükümlülüğünün ödünç alınan sermaye piyasası araçları ile yerine getirilmesi de açığa satış sayılır.

Açığa satış işlemi gerçekleştirebilmek için emrin baştan açığa satış emri olarak girilmesi gerekir. Gerçekleşen açığa satış işlemleri BİST Günlük Bülten'inde pay bazında, her fiyat seviyesinde miktar ve sözleşme adedi belirtilerek ilan edilir.

Sermaye piyasası aracının satış emrinin verilmesi anından önce, satın alınmış veya sermaye piyasası aracının devri konusunda her iki tarafı da bağlayıcı sözleşme yapılmış olunmasına rağmen henüz teslimatın yapılmamış olması durumlarında satışı yapan kişinin söz konusu sermaye piyasası aracına sahip olduğu varsayılır. Müşteri tarafından verilen satım emrinin açığa satış olduğunun emrin verilmesi esnasında aracı kuruma yazılı olarak bildirilmesi zorunludur. Müşterilerden sözlü emir niteliğinde açığa satış emri kabul edilmesi durumunda, müşteri tarafından verilen satım emrinin açığa satış olduğunun emrin verilmesi esnasında aracı kuruma bildirilmesi gerekmektedir.

Açığa satış işlemlerinde özkaynak ve özkaynağın korunması

Müşteri açığa satış işleminde başlangıçta asgari %50 oranında özkaynak yatırmak zorundadır. Başlangıçtaki özkaynak, açığa satılacak menkul kıymetlerin cari piyasa değeri kadar nakit veya menkul kıymetin peşin olarak yatırılmasını ifade eder. Açığa satış işlemlerinin devamı süresince özkaynak oranının %35 olması zorunludur.

Alternatif Menkul Özkaynak miktarının hesaplanmasında;

- Nakit, devlet tahvili, hazine bonosu, B tipi yatırım fonu katılma belgesi, İstanbul Altın Borsasında işlem görmekte olan ve Hazine Müsteşarlığının belirlediği standartlardaki altın ve diğer kıymetli madenler ve/veya Kurulca uygun görülecek diğer sermaye piyasası araçlarının kabul edilmesi halinde bu kıymetlerin %100'ü,
- Alternatif Menkul, kredili menkul kıymet listesinde yer alan hisse senetleri belirlenen oranları ile,
- A Tipi Yatırım Fonlarımızın %90'ı

oranlarını gözetir.

Müşteri, zararını durdurmak amacıyla, aracı kurumla imzalanan açığa satış çerçeve sözleşmesinde yer alan ya da bu madde hükümleri çerçevesinde alt sınırları belirlenen özkaynak oranına ulaşmadan, daha yüksek bir özkaynak oranında sermaye piyasası araçlarının alışı sağlanan resen alım emrinin uygulanması konusunda açığa satış çerçeve sözleşmesine hüküm konmasını ve buna ilişkin esasların belirlenmesini isteyebilir.

Özkaynak tamamlama bildirim

Aracı kurumlar müşterilerinin açığa satış hesaplarındaki özkaynak tutarını, her iş günü itibariyle hesaplamak ve raporlamak zorundadır.

Açığa satış işlemi karşılığı yatırılan özkaynak tutarı asgari özkaynak tutarını sağlayan oranın altına düştüğü takdirde, aracı kurumlar eksikliğin tespit edildiği gün itibarıyla, özkaynak oranını "devam

BİST, Açığa Satış İşlemleri

öz kaynak oranı” olan %35’e öz kaynak oranına tamamlayacak şekilde nakit ve/veya sermaye piyasası aracı yatırmak üzere müşteriye öz kaynak tamamlama bildiriminde bulunurlar. Açığa satış işlemlerinde öz kaynak tamamlama bildirimine ilişkin hesaplama örneği aşağıdaki gibidir.

Açığa Satış İşlemlerinde Öz kaynak Hesaplamasına İlişkin Örnek

	I	II	III	IV	V
	İşleme Konu Kıymetlerin Cari Piyasa Değeri (TL)	Açığa Satıştan Elde Edilen Hasılat	Öz kaynak Olarak Yatırılan Nakit veya Sermaye Piyasası (TL) Değeri (TL)	Açığa Satışa Konu Sermaye Piyasası Araçlarının Cari Piyasa Aracının Cari Piyasa (TL)	Öz kaynak Oranı
	(I) = (II) + (III)	(II)	(III)	(IV)	V = (I-IV/I)
1. gün (Hesabın açıldığı gün)	10,000,000	5,000,000	5,000,000	5,000,000	% 50
2. gün	10,000,000	5,000,000	5,000,000	6,000,000	% 40
3. gün	10,000,000	5,000,000	5,000,000	7,000,000	% 30
(Bildirim Günü)					
Bildirim Sonrası	14,000,000	5,000,000	9.000.000	7,000,000	% 50

2. gün: Açığa satışa konu sermaye piyasası araçlarının cari piyasa değerinin 1 milyon TL yükselmesi durumunda öz kaynak oranının (% 40) asgari öz kaynak oranından (% 35) daha yüksek seviyede gerçekleşmesi sebebiyle öz kaynak tamamlama bildirimine gerek bulunmamaktadır.

3. gün: Açığa satışa konu sermaye piyasası araçlarının cari piyasa değerinin 2 milyon TL yükselmesi durumunda öz kaynak oranının (% 30) asgari öz kaynak oranından (% 35) daha düşük seviyede gerçekleşmesi sebebiyle aracı kurum tarafından öz kaynak tamamlama bildirimini yapılması, müşteri tarafından da öz kaynak oranının Tebliğde öngörülen başlangıç öz kaynak oranına (% 50) artırılmasını teminen (3 milyon TL değerinde) ek öz kaynak getirilmesi gerekmektedir.

Öz kaynağın, tamamlama bildiriminin müşteriye yapıldığı andan itibaren iki iş gününü geçmemek üzere açığa satış işlemi çerçeve sözleşmesinde belirlenen süre içerisinde tamamlanmaması halinde, aracı kurum ayrıca bir ihbarname göndermesine gerek kalmaksızın, açığa satıştan elde edilen nakdi kullanarak veya öz kaynak olarak verilen sermaye piyasası araçlarını satarak açığa satış işlemi sözleşmede belirlenen esaslar çerçevesinde kapatma yetkisine sahiptir.

Hesaptan nakit çekilmesi ve yeniden yatırım

Müşteri, hesabındaki öz kaynak tutarının, asgari öz kaynak tutarını sağlayacak oranın üzerine çıkması

halinde, özkaynak fazlasını nakit olarak çekebileceği gibi, aracı kurum tarafından kabul edilmesi halinde yeni açıĝa satış işlemlerinde özkaynak olarak kullanılabilir.

Açıĝa satış emrinin bildirilmesi

Müşteri tarafından açıĝa satış emri olduğu yazılı olarak bildirilen emirlerin alınması veya aracı kurum tarafından bir işlemin açıĝa satış olduğunun tespit edilmesi yahut aracı kurumun kendi hesabına açıĝa satış işlemini gerçekleştirmek olmasđı durumunda, aracı kurum emri Borsaya iletirken emrin açıĝa satış emri olduğunu açıkça belirtir.

Müşteri ve aracı kurum, yapmakla yükümlü oldukları her bir açıĝa satış bildiriminden dolayı ayrı ayrı olarak ilgili SPK Tebliğ hükümlerine aykırılıktan sorumludurlar.

İşlemlerde fiyat sınırı – Up Tick Kuralı

Aracı kurumun müşteri adına veya kendi hesabına açıĝa satış işlemini gerçekleştirmesi durumunda açıĝa satış işlemini, açıĝa satışa konu olacak sermaye piyasası aracının en son gerçekleşen işlem fiyatından daha yüksek bir fiyat üzerinden yapılır. Ancak, en son gerçekleşen fiyatın bir önceki fiyattan daha yüksek olması halinde açıĝa satış işlemini en son gerçekleşen fiyat düzeyinden yapılabilir. Seans açılışında, en son gerçekleşen fiyat bir önceki seansın kapanış fiyatıdır.

Açıĝa satış işlemini yapma yasağı

Sermaye piyasası aracı ihraç eden şirketin yönetim kurulu üyeleri ile üst düzey personeli ve %10 veya daha fazla paya sahip ortakları ile bu kişilerle birlikte hareket ettiği tespit edilen kişiler ve bu kişilerin eş ve velayeti altında bulunanların söz konusu ihraççının sermaye piyasası aracında açıĝa satış işlemini yapmaları yasaktır.